

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op 9 december 1976

Wegens ziekte van de voorzitter en verhindering van de vice-voorzitter had de sekretaris de eer de leden van de kring Maastricht welkom te heten. De heer Heerkens Thijssen deed dit met veel verve en begon met de mededeling dat hij vanwege zijn leeftijd al een tijdlang uitgekeken had naar een opvolger in het sekretarisschap, dat hij al jaren bekleed had.

Op de algemene bestuursvergadering van 25 november j.l. heeft hij de heer Gilissen voorgedragen en, zoals geregeld in de statuten, heeft het bestuur de overdracht van deze functie toen bekrachtigd. Tevens deelde hij mede dat hij het (tijdelijke) hoofdredakteurschap van het Maandblad zou blijven waarnemen tot de a.s. algemene ledenvergadering in 1977.

Het woord was aan de leden die er uitvoerig gebruik van maakten. Mejuffrouw Blankevoort legde de vergadering schriftelijk een probleem voor. Zij zag in haar tuin een muis die op een eekhoorn leek en ze vroeg wat voor een soort muis dat zou kunnen zijn geweest. Enkele leden dachten aan een eikelmuis vanwege de staart. Maar omdat die op de Veluwe niet voorkomt leek dat toch wel onwaarschijnlijk. De heer van Noorden dacht nog aan een soort woelmuis en herinnerde zich een lezing van Van Wijngaarden. De heer Hensels verwees naar de Canadese aardeekhoorn die een stuk kleiner is dan onze eekhoorn, ook in bomen klimt en tevens in de grond kruipt. Hij zou verwilderd kunnen zijn. Haar tweede vraag verwees naar een vroeger gesprek over bijen, vermeld op pagina 176 van het Maandblad. Zij vroeg of het water halen van bijen iets met het voederen van de larven te maken had. De heer Hensels antwoordde dat het water halen van bijen vroeg in het voorjaar (in februari al) voor de imker een teken is dat er broed is en dus dat de koningin nog leeft

zodat de imker de kast niet hoeft te openen ter controle.

De vogelkalender van Het Vogeljaar was aanleiding tot kritische opmerkingen over het fotograferen van vogels. De heer Kemp meende dat de kans op verstoringen van vogels toenam door deze vorm van propaganda voor vogelfotografie en daarbij haalde hij enkele markante voorbeelden aan. Het vogels fotograferen werd door meerdere leden als een vogelbeschermingsprobleem gezien met name als bij de fotograaf niet het belang van de vogels op de eerste plaats stond.

Wel onderkende men het belang van vogelfotografie doch men achtte het wenselijk dat er enkele vuistregels bij vogelfotografen algemeen erkend zouden worden. Ook voor wetenschapsmensen zouden dergelijke richtlijnen moeten bestaan.

De heer Hensels zag half november pestvogels. Uitvoerig wisselde men ook van gedachten over de mergelafgraving bij Margraten. Uitdrukkelijk kwam naar voren de onverenigbaarheid van het afgraven en de planologische beslissing om dit gebied tot Nationaal Landschapspark Mergelland te rekenen.

De sekretaris deed nog enkele mededelingen over de activiteiten van de Vogelstudiegroep en maakte de aanwezige leden attent op de mogelijkheid deel te nemen aan andere studiegroepen zoals de Plantenstudiegroep, de Studiegroep Bossche Fronten, Paddestoelenstudiegroep enz. De heer Gijtenbeek beloofde eventuele belangstellende jonge mensen in het Genootschap te willen begeleiden bij het formeren van een studiegroep Sint Pietersberg.

De heer H. Kemp deed interessante mededelingen over wolken aan de hand van een vergelijkende studie van wolkenfotografie (afdrukken van dia's bleken beter dan kleurenfoto's) met daarbij een aantal technische adviezen.

De vergadering werd besloten met een film uit het archief van het Museum over episoden uit de geologische geschiedenis van de aarde: schakel met het verleden.

Deze interessante film werd met grote belangstelling gevolgd, gezien de reacties na afloop.

te Maastricht, op 6 januari 1977.

In een plezierige nieuwjaarsfeer werd de vergadering geopend door de vice-voorzitter, de heer Montagne, die de zieke voorzitter verving. Hij wenste de aanwezige leden en het hele Genootschap een gelukkig jaar en benadrukte, dat het Genootschap een tijd tegemoet zou gaan van verjonging en van nieuwe activiteiten en wees daarbij op de hoge waarde van ons genootschap voor Limburg met als belangrijke mogelijkheid o.a. het publiceren in het Maandblad door studiegroepen van het Genootschap en door individuele leden. Hij bedankte uitvoerig de vorige secretaris, de heer Heerkens Thijssen, die het Genootschap zo goed draaiende had weten te houden en de weg tot nieuwe activiteiten had geopend, mede door zijn zoeken naar een goede opvolging. De nieuwe secretaris zette in grote lijnen enkele ideeën uiteen, die binnen het algemene bestuur leefden om het Natuurhistorisch Genootschap kwalitatief uit te bouwen door middel van studiegroepen en kwantitatief door uitbreiding van het aantal kringen. Het bestuur staat daarbij voor ogen, dat dit zal gebeuren in onderling overleg met andere groepen die actief zijn op het gebied van natuurstudie en waar mogelijk in samenwerking met het Natuurhistorisch Museum. Als voorbeeld noemde hij enkele studiegroepen, die nu reeds vol activiteit zijn. In verband met een van die activiteiten deed de secretaris het verzoek aan de leden om braakballen te verzamelen en aan hem (op het Natuurhistorisch Museum) te overhandigen of te sturen. Deze braakballen dienen enerzijds als lesmateriaal t.b.v. lessen aan scholen, anderzijds als onderzoeksobject voor enkele leden. De heer Even had reeds een doos met braakballen van een steenuil uit de omgeving van Roermond meegebracht.

Sprekend over de prooidieren van de verschillende uilensoorten zei de heer Even, dat er in Noord-Holland een nieuwe vorm van vergiftiging van vogels was geconstateerd. Het uitspreiden van kippe-mest op het land had als gevolg, dat er torenvalken aan de gevreesde pluimveeziekte coccidiose stierven. De torenvalken eten de kevers, die in de kippenmest rondscharrelen en daardoor besmet zijn. In het voer van kippen zitten sulfa-preparaten, zodat deze min of meer tegen deze ziekte, een darmaantasting, beschermd zijn. Wilde vogels zijn er echter niet tegen bestand. Enkele ziekteverschijnselen zijn: sterke vermagering, slecht in de veren zitten en bloed in de uitwerpselen. De ziekte kan zich zowel acuut als chronisch voordoen, en wordt veroorzaakt door protozoën (eencellige organismen), de coccidiën, die als het ware de darmvlokken wegvreten. De besmetting van andere vogels gebeurt via de mest en de meeste vogels zijn er gevoelig voor.

Op de schriftelijke mededeling aan de heer Van Noorden, dat de heer Rutten uit Heel een zeer oude moerbeiboom wist te staan in de tuin van de familie Van Thiel in Swalmen kwam het gesprek op de zijdeteelt. De witte Moerbei (*Morus alba*) zou als voedselplant voor de zijderups dienst gedaan hebben. De heer Hensels verwees naar het boek "Limburgs Verleden" waarin vermeld staat dat in de tijd van Napoleon in Mook zijdeteelt plaatsvond.

Dr. Minderhout (Wageningen) is de laatste consultant van de zijdeteelt geweest. De teelt is uiteindelijk verdwenen door de zijderupspest, veroorzaakt door Nogema, een ziekte waar Pasteur zich als intensief mee had bezig gehouden.

De heer Kemp noemde voor de vuist weg enkele standplaatsen van moerbeibomen: aan de Capucij-nengang ong. 100 jaar oud, stam niet recht omhoog,

in de Jardin Botanique te Luik zowel *Morus alba* L. als *Morus nigra* L., Horn in het kasteelpark, Obbicht in het kasteelpark, in het Arboretum te Bokrijk ong. 25 jaar oud en een struikvorm van de moerbeï bij Kruisdonk, een kasteeltje bij het kruispunt te Rothem.

De heer Van Noorden is bezig met het verzamelen van standplaatsen van moerbeibomen en gegevens over de zijdeteelt. Hij merkte op dat de zwarte moerbeï ook bekend is als fruitboom en dat de vruchten, de moerbeien (ze lijken op bramen) ook wel gebruikt werden om jam van te maken. Hij noemde verder nog de moerbeiboom in de kloostertuin van de zusters Ursulinen aan de Grote Gracht te Maastricht.

Te zijner tijd hoopt hij uitvoerig op dit onderwerp terug te komen.

Na de pauze vervolgde de heer Van Mourik de vergadering met een zeer interessante en uitvoerige causerie over diersporen. Opmerkelijk was de uitbreiding die hij gaf aan het begrip diersporen. Meestal wordt alleen gedacht aan afdrukken in de sneeuw of klei. Hij betrok ook sporen als braakballen, uitwerpselen, geursporen, slijmsporen, voedselresten, beschadigingen aan planten, etc. tot fossielen toe in zijn verhaal.

Hij putte uit een enorm rijke schat aan persoonlijke ervaringen in de natuur, die aangevuld werden met dia's van hemzelf en van de heer Van Nieuwenhoven. De vice-voorzitter bleek zo geboeid te zijn geraakt, dat hij de heer Van Mourik en de andere leden uitnodigde om allerlei "sporen van dieren" (in de uitgebreide zin) te verzamelen om zodoende in de winter van volgend jaar in het Museum aan dit onderwerp een expositie te kunnen wijden.

Vossesporen in de groote peel

foto: P.J. van Nieuwenhoven

te Heerlen op 11 januari

Voor een talrijk publiek bestaande uit leden van ons Genootschap, van het I.V.N. en de Vogelwacht hield de heer van Campen zijn voordracht over een zwerftocht door de Nederlandse Antillen. Daar de doorsnee Nederlander slecht bekend is met deze eilanden werden eerst enkele dia's vertoond van de bevolking en hun levenswijze. Daarna bepaalde de spreker zich tot de natuur. De bodem van Curaçao is droog met zeer weinig regen in de zomermaanden. Een krachtige zeewind zorgt voor afkoeling, het is een heuvel-land, de hoogste top bedraagt 370 m. In de droge tijd vallen bijna uitsluitend stekelige gewassen zoals cactussoorten op. Van enkele werd de bloei vertoond. Ook Agave tot 10 m hoog is aanwezig. Er worden

weinig insektensoorten aangetroffen, mogelijk als gevolg van de sterke wind, enkele vlindersoorten zijn afkomstig van het vaste land, Venezuela. Kolibri-soorten met hun nesten, veilig beschermd in steke-lige gewassen, werden vertoond. Zo'n nest heeft een binnenbekleding van katoenpluisjes en de rest bestaat uit houtige vezeltjes. Schitterend mooi is de flamboyant met zijn rode bloemen. In december begint de regenperiode en het meertje midden in het eiland gelegen, neemt snel in grootte en diepte toe. In die plas groeien o.a. waterlelies. Van de vogels werden enkele watervogels zoals fuut, dodaars en meerkoet vertoond, die in vorm en levenswijze grote overeenkomst met de soorten in ons land vertonen.

Vervolgens werd een groot aantal dia's gegeven van vogels die zich in de menselijke omgeving en op een voederplaats ophouden, zoals o.a. het suikerdiefje. Het natuurlijke voedsel van deze soort bestaat uit suikerhoudende stoffen, die het opzuigt uit bloemen, aangevuld met insecten uit deze bloemen. Zodra de jongen kunnen vliegen vertrekt de familie naar de voederplaats die van Campen ingericht had, bestaande uit een met suiker gevulde glazen pot, hierdoor kon hij hun gedrag bestuderen. Ook andere soorten maakten hiervan gebruik. Suiker trekt ook mieren aan en deze weer kleine hagedissen. Het nest van een vliegenvanger vertoont overeenkomst met dat van een buidelmee, dit laatste is wel bekend aan de lezers van het Maandblad. Parkieten broeden graag onder in de holte van een verlaten termietenest. Uit de naijver om deze holten valt wel op te maken dat er op Curaçao een groot gebrek aan broedplaatsen voor hollenbroeders bestaat.

In zijn dankwoord door de kringvoorzitter prees deze de schitterende afbeeldingen en de duidelijke voordracht van de spreker en hij stond er borg voor dat op een tweede voordracht die de heer van Campen dacht te houden, nog meer belangstellenden deze zouden bijwonen. Het waren er nu c.a. 80.

RECTIFICATIE

In het artikel "Het Gulpdal, kern van het toekomstig Nationaal Landschapspark" geschreven door J.Th. ter Horst (65e jaargang, no. 7/8 1976) moeten twee verbeteringen worden aangebracht.

De heer L.H. Lacroix, Slenakerweg 23 te Gulpen berichtte, dat het moeras, dat op pagina 115 in afbeelding 4 te zien is, zich niet natuurlijk heeft ontwikkeld maar kunstmatig is aangelegd waarbij het z.g. droger gedeelte beplant is met populieren. 10 jaar geleden, zo schrijft hij, was het nog grazig weiland.

Op bladzijde 131 staat een afbeelding van een vak-bouwhuisje, waarbij in een populierenweitje op de voorgrond puin en steen gestort is. ter Horst dacht dat de agrarische bevolking dat gedaan had, maar volgens de heer Lacroix is dit storten gebeurd door de dienst van Openbare Werken van de gemeente Gulpen! De steenafval zou afkomstig zijn van de verbouwing van het gemeentehuis en grond, vrijgekomen uit het talud van de openbare weg.

Het doet de schrijver en ons deugd dat de agrariërs dus niet de schuld zijn van deze ernstige milieuverontreiniging maar het gebeurde wordt er niet minder om. De auteur verontschuldigt zich voor deze valse beschuldiging van de plaatselijke agrarische bevolking en hoopt dat deze in den vervolge zal medewerken dat haar hoogste vertegenwoordiging - de gemeente - zulks in de toekomst nalaat.

Op pagina 129 is een storende zetfout in de tekst gesloten. U leest op de 9e alinea van de linker kolom dat levendbarende hagedissen geen gewone verschijningen zijn. *Dit moet zijn:* geen ongewone verschijningen.